

«ПРИХОДЬ, МОЯ ВЕСНО, КОХАНА...»: МОТИВ ЛЮБОВІ В ЛІРИЦІ КОРНЕЛІЯ ІРОДА

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 1(53)

УДК 821-1.09(498)=(161.2)Корнелій Ірод

DOI: [https://doi.org/10.24144/2663-6840.2025.1.\(53\).28-34](https://doi.org/10.24144/2663-6840.2025.1.(53).28-34)

Куштан М. «Приходь, моя Весно, кохана...»: мотив любові в ліриці Корнелія Ірода; кількість бібліографічних джерел – 17; мова українська.

Анотація. У статті досліджено поетичний доробок Корнелія Ірода, одного з видатних представників українського літературного процесу Румунії. Увага приділена аналізу його поетичної збірки «Вечірня молитва» (1973), яка відіграла важливу роль у розвитку української поезії Румунії. Визначено, що лірика К. Ірода відзначається оригінальністю, виявляє особливий ліризм та емоційну насиченість.

Попри схвальні відгуки в розвідках науковців В. Антофійчука та Т. Носенко, у статтях літературних діячів та критиків Є. Мигайчука, М. Михайлюка, С. Ткачука поезія залишається найменш дослідженим пластом художнього набутку Корнелія Ірода. Його лірика заслуговує на пильну дослідницьку увагу та осмислення як цілісне мистецьке явище, що визріло на ґрунті самотньої української літератури Румунії.

Мета статті – аналіз інтимної та пейзажно-настрєвої лірики як домінантних площин поетичного доробку Корнелія Ірода.

Завдання статті – простежити мотиви лірики Корнелія Ірода; дослідити символічний спектр поезій митця на тему кохання; з'ясувати особливості фольклоризму інтимних віршів збірки «Вечірня молитва»; визначити поетикальні прикмети поетичного голосу митця.

У дослідженні виокремлено основні мотиви лірики К. Ірода: мотив кохання – наскрізний, а також філософські роздуми про плинність життя, зв'язок людини з природою, автобіографічні елементи. Особливу увагу приділено поетизації пір року як віддзеркаленню емоційних станів ліричного героя. Проаналізовано, як поет у своїх творах використовує образи природи, втілюючи такі риси індивідуально авторського стилю письма, як символічність та міфопоетичність.

Поезія Корнелія Ірода демонструє романтичний тип художнього світовідображення, на що вказує і фольклоризм інтимних віршів митця та закоріненість його творчості в народнопісенну традицію.

У науковій розвідці також досліджено символіку окремих кольороназв у поезіях автора «Вечірньої молитви». Проілюстровано особливості втілення в поетичних текстах улюбленого образу поета – ночі як макросимволу, реалізованого в кількох структурних компонентах.

У статті наголошується на необхідності подальшого вивчення творчості Корнелія Ірода як важливого явища в українській літературі Румунії. Запропоноване дослідження сприяє кращому розумінню його творчої спадщини, окреслює її місце в літературному процесі та дає змогу простежити взаємозв'язки з традиціями української поезії загалом.

Ключові слова: Корнелій Ірод, українська література Румунії, мотив, інтимна лірика, фольклоризм.

Формулювання проблеми. Сучасне українське письменство Румунії представлене плеядою оригінальних митців пера, серед якої постать Корнелія Ірода виокремилася ще в другій половині ХХ століття. Він утвердився як видатний майстер прози, талановитий перекладач, літературний і громадський діяч. Його творчий доробок сягає вершин художнього слова, охоплюючи збірки малої прози «Світлогінь», «Білий рояль», «Від учора до завтра», «Chixuri», «Oglinda» та «Весела божевільня», монументальну тетралогію «Свято», а також першу і єдину, проте естетично важливу поетичну збірку «Вечірня молитва», що побачила світ 1973 року в Бухаресті.

Як влучно зазначає В. Антофійчук, «молодий автор тоді скромно оцінив свій книжковий дебют, назвавши його «ліричним спалахом», але то був спалах відповідної потужності, який освітив подальший розвиток української поезії Румунії» [Антофійчук 2022, с. 11]. Літературознавиця Т. Носенко підкреслила, що книга «засвідчила появу самотнього поетичного голосу й здобула успіх у читачів» [Носенко 2019, с. 91].

Незважаючи на схвальні відгуки, висловлені критиками та дослідниками у вигляді окремих спо-

стережень в контексті загального огляду творчого доробку К. Ірода, поезія митця не стала об'єктом детального наукового вивчення. Вважаємо, що вона заслуговує на пильну дослідницьку увагу та осмислення як цікаве мистецьке явище, що визріло на ґрунті самотньої української літератури Румунії.

Аналіз досліджень. Українське письменство в Румунії становить собою строкате в жанрово-тематичному та поетико-стильовому плані явище. Тому викликає науковий інтерес багатьох літературознавців України та Румунії. Цінні міркування щодо його специфіки знаходимо в працях В. Антофійчука, В. Барчан, О. Тиховської, М. Вотьканич, М. Гербіл, М. Михайлюка, Т. Ребошапки та інших учених.

З огляду на обраний нами фокус дослідження варто виокремити дисертаційну працю Л. Василик «Українська поезія Румунії другої половини ХХ ст. (тематично-жанрові та стильові особливості)», у якій авторка зосередила увагу на вивченні поезії зазначеного періоду як багатогранного явища в контексті загальнонаціонального літературного процесу. Дослідниця пов'язує витoki української поезії Румунії з наявністю фольклорної тенденції в культурному житті краю, яка слугувала джерельною основою для формування поетичного дискур-

су таких митців слова, як М. Корсюк, І. Онужик, П. Романюк, М. Небиляк, М. Михайлюк, О. Мельничук, К. Ірод.

Л. Василик підкреслює, що в цей час в українській літературі Румунії «уже намітилися перші якісні зміни в розумінні естетичної суті мистецтва, які проявилися в поезії І. Ковача, К. Ірода та О. Масикевича» [Василик 2001, с. 7]. Як слушно зауважив М. Михайлюк у розвідці «Слово про слово: Думки про українську поезію з Румунії», «смілива метафоричність, асоціативне мислення, що жилилися молодією українською і румунською поезією, творче бунтарство поезій Івана Ковача, задушевний ліризм можна б сказати дебютанта (в поезії) Корнелія Ірода, ювелірне відшліфування поезії Ореста Масикевича, гарне розкрилля пейзажної лірики Юрія Павліша доказували, що наша поезія перебуває на вірній дорозі до мажорних майбутніх сповнень» [Михайлюк 1983, с. 9–10].

Збірка Корнелія Ірода «Вечірня молитва», як уже зазначалося, здобула високу оцінку в літературознавчих колах: авторові адресовано низку схвальних рецензій, опублікованих на сторінках періодичних видань.

Є. Мигайчук у вступному слові до книги акцентує на двох тематичних об'єктах поезій К. Ірода, підкреслюючи, що письменник – «поет ніжних романтичних почуттів, переживань, різнобарвних акварельних пейзажів. Його поезія мальовнича, емоційна, пристрасна: в своїх віршах він висловлює ніжні почуття любові, змальовує сонячні пейзажі рідних просторів» [Мигайчук 1973, с. 5].

С. Ткачук про поетичну майстерність автора писав: «Корнелій Ірод носить зроду на плечах криницю тих слів, що увічнили нашу рідну мову, а в душі – вулкан мрій, які сповіщають воскресіння духу. Щоб його любити, мені досить послухати пару рядків з вечірньої молитви [...]» [Ткачук 1982, с. 111]. М. Михайлюк зауважив, що збірка «Вечірня молитва» «продовжує займати заслужене місце в нашій літературі останнього півтора десятиріччя» [цит. за: Антофійчук 2022, с. 4].

Незважаючи на наявні міркування щодо поетичної творчості Корнелія Ірода, висловлені в наукових розвідках В. Антофійчука та Т. Носенко, а також у публікаціях митців і критиків Є. Мигайчука, М. Михайлюка, С. Ткачука, поезія автора залишається одним із найменш досліджених аспектів його художнього доробку.

Мета статті – дослідження інтимної та пейзажно-настрійової лірики як визначальних складових поетичної творчості Корнелія Ірода.

Завдання статті – виокремити мотиви лірики Корнелія Ірода; дослідити символічний спектр поезій митця на тему кохання; з'ясувати особливості фольклоризму інтимних віршів збірки «Вечірня молитва»; визначити поетикальні прикмети поетичного голосу митця.

Методи та методика дослідження. Дослідження базується на основі герменевтичного, психологічного, культурно-історичного, естетико-функціонального та біографічного методів.

Виклад основного матеріалу. Збірка Корнелія Ірода «Вечірня молитва» вирізняється цілісністю авторського світовідчуття, яке майстерно розгортається у художньому просторі текстів й програмується вже й відповідним заголовком. Назва поетичної книги виконує функцію смислового й емоційного ключа до уміщених у ній творів, у яких домінує мотив кохання. Молитва – сакральне дійство, ритуал до безмежжя інтимний, за якого людина гранично щира, душа оголена та беззахисна. Означення «вечірня» вказує на завершеність певного етапу, відповідно до закінчення дня, часу, коли у молитовних словах переплітаються вдячність та надія. Такими є поезії Корнелія Ірода на тему кохання – це наскрізний мотив лірики автора, поряд з яким виокремлюються й інші.

У інтимних віршах К. Ірода визначальним елементом постає категорія часу, що спрямовує емоційний струмінь у медитативно-філософське русло. Тему плінності життя простежуємо, зокрема, у поезіях «Час цідиться в чашу моєї душі...», «Прийде час – помолодію скоро...», «Не тоді, як по нашому місту...», «Маскарад». Життя мінливе, сповнене протиріч, амбівалентне і в цьому безперервному русі прекрасне. Відповідне розуміння екзистенції людського існування, за нашим спостереженням, є ключовим у творах «Дзеркало», «Рахівниця», «Чекання», «Дорога».

Поряд із філософськими роздумами в книзі поезій виразно простежуються й автобіографічні елементи. У вірші «Батьківська...» митець виводить мотив наступності поколінь, безперервності роду, демонструючи тяжіння до міфологічного світовідчуття. К. Ірод творчо трансформує міф про створення людини з глини – матір-творець, жінка-богиня місить «*святи материнське створіння*» [Ірод 1973, с. 88] – свого сина. Темі безжурного дитинства присвячено поезію «В гостях», де у фокусі топос рідного села як осередок гармонії між природою та людиною і його незмінні атрибути: «*ось хата стареча в нас згорбилась трохи, / та рози, бузок і калина ще є*» [Ірод 1973, с. 87].

Спостерігаємо, що в збірці «Вечірня молитва» важливу роль відіграють образи природи, яка постає не лише як елемент художнього простору, а й як чинник формування внутрішнього світу ліричного героя. Поетичний суб'єкт віршів Корнелія Ірода перебуває в тісному зв'язку з природним довкіллям, краєвиди та образи якого виступають своєрідним обрамленням кожного твору, увиразнюючи спектр емоційних станів ліричного «я». Пейзажну лірику автора найкраще репрезентують поезії «Ліс» та «Друг», центральним образом яких є ліс як жива істота, що мислить і відчуває. Ліс тут постає мудрим спостерігачем, це простір, де оживають легенди, міфологічні істоти, а сама природа сповнена загадкових знаків, це символ гармонії світу, яку людина часто руйнує. Вбачаємо, що поезії Корнелія Ірода, у яких реалізується топос лісу, виявляють концептуальну спорідненість із суголосними за мотивами поетичними творами Ліни Костенко.

Корнелій Ірод часто використовує образи пір року для відображення емоційного стану ліричного героя: осінь і зима переважно співвідносяться з меланхолією, тужливістю, а весна й літо стають символами миттєвої радості чи болісної пристрасті, що швидко минає. Письменник милується природою за кожного сезону, він опоетизовує її, олюднеює.

К. Ірод змальовує усі чотири пори року, вводячи їх номінації в назви творів та тексти віршів: зима («Акварель», «Десь далеко, в горах Буковини...», «Вже місяць шербатий поринув у хмари...», «Де ти, радосте моя, блукаєш?...», «Триптих для моєї Кіц. 2. Новорічна»), весна («Вечірня молитва», «Весна», «Заграю я в лист горіховий...», «Натюрморт», «Веснянка», «Обніми мене, кохана...», «Лиш вітер холодно цілує...», «Я чув цієї ночі...», «Весняна пісня»), літо («Там, де літо червоними розами пахне...», «Так дні минають, наче сни...», «Свіже сіно таємно гніздиться...», «В гостях»), осінь («Вечірня молитва», «Глибоко в небі світиться терен...», «Осінь зацвіла жовто-червоним листям...», «Вітер розплітає мокрі верби в лузі...», «Не тоді, як по нашому місту...», «Ох, печаль тих розлук на пероні...», «Інколи осінь опівночі плаче...»).

Осінь у ліриці митця амбівалентна. З одного боку – це час, сповнений щемливих спогадів та мрійливих сподівань, авторська уява малює образ ранньої осінньої пори: «Вітер розплітає мокрі верби в лузі, / осінь одягла рожеве плаття трав» [Ірод 1973, с. 40]. У вірші «Осінь зацвіла жовто-червоним листям...» погляд ліричного «я» повернутий у сонячне літо, у весняні дні, коли почуття кохання набувало широкого розмаху. Ліричний герой поезії споглядає осінь як логічне завершення певного етапу в стосунках. Автор фокусує увагу на деталізації ознак настання осіннього періоду: «хоч і осінь зацвіла іржавим листям, / а осінній ключ у далечинь пропав» [Ірод 1973, с. 34], «хоч і памороззю осінь зацвітає, / хоч і вітер пісню снігу просвістив...» [Ірод 1973, с. 35]. Усе живе готується до завмирання, але почуття ліричного героя контрастні до цих процесів, поривання душі непідвладні законам природи: «осінь цю любов вже наша уквітчала / теплим літнім сонцем, квітами весни!» [Ірод 1973, с. 35].

Інша іпостась авторського сприйняття осінньої пори втілена у віршах «Не тоді, як по нашому місту...», «Інколи осінь опівночі плаче...». Остання поезія сповнена тужливих настроїв, навіює жаль за втраченою молодістю, за коханням, що відбуло вже так давно. Погодні умови гармоніюють зі станом ліричного героя, стають виразником його почуттів:

*Інколи осінь опівночі плаче,
вікна в сльозах, в калюжах путь...
Вихром у серці вже злі вітровії
спогадів давніх шалено дмуть...*

[Ірод 1973, с. 77].

Образ зими – центральний у поезії «Акварель». На жанрову специфіку ліричного зразка та його мальовничу основу вказує заголовок. Письменник, як умілий художник, штрихами малює картину зимової ночі, нагромаджуючи ряд художніх деталей. Ідилічність, статичність зимової пори зазнає переосмислення через введення елементів казковості:

*Тиха і зубата наша стріха
укусила ночі білої, зими
і ковзнула крізь вікно до хати,
щоб снувати з них дитинства сни...* [Ірод 1973, с. 22].

Міфопоетичність мислення, притаманна творчості Корнелія Ірода, сконденсована в образі нестримного «білого танцю» «голих мавок», буків та беріз навколо зірки, що впала. Ведення кругового танцю, що супроводжує переважну більшість ритуальних обрядових дійств слов'ян, із зіркою в центрі символізує циклічність пір року: коло як символ сонця (літа чи весни), а холодна зоря – символ зими, що верховодить у цей період року. Магічно-міфологічний простір поезії підкреслюється й майстерним використанням вірування про крик півня, що знаменує початок дня і позбавляє сили міфологічних істот.

Зима викликає також асоціації із зимовим періодом у житті, змушує призупинити всі процеси, уповільнити плин часу та сповна відчувати затишок вечірніх миттєвостей:

*Пам'ятаєш? Зимою сніги,
наче спогади теплі, дастились
під вікном, де сховалися ми...* [Ірод 1973, с. 61].

Ліричний суб'єкт поезії неактивний, як і сама природа зимової пори, він очікує пробудження всього живого, а разом з тим – відновлення почуттів. Цей стан очікування й внутрішньої зосередженості стає ґрунтом для подальшого емоційного й природного оновлення, що найбільш повно розгортається у весняному циклі образів.

Корнелій Ірод – співець весни та душевних поривань, які, квітнучи, розвиваються паралельно з пробудженням світу від зимової дрімоти. У його ліриці весна – це сила оновлення, пристрасна й життєствердна. У переважній частині весняних пейзажів превалує піднесений, ідилічний настрій, пов'язаний із зародженням почуття кохання.

Поезія «Я чув цієї ночі...» складається з двох часопросторових площин: у першій частині – нічний – ліричний герой чує «таємне шарудіння, / де спить старий каштан» [Ірод 1973, с. 75], бачиться йому візійна картина, як «хтось ніби прокидався, / чи надходив з землі...» [Ірод 1973, с. 75], «розносив вітер запах / торішніх трав, ріллі...» [Ірод 1973, с. 75]. Усе непевне, примарне, темне, незрозуміле, нечітке для людського сприйняття. Саме через слухові та запахові образи автор витворює поетичний каркас цієї частини твору, адже в нічний час зір людський неспроможний до чуття.

Друга частина вірша – ранкова – характеризується поєднанням яскравих акустичних та зорових образів:

*Ранок – дзенькіт смарагдів
в бруньках тихо пропав,
косить сонце на небі
луги голубих трав* [Ірод 1973, с. 76].

Так, у цій поезії переплітаються візійні, напівмістичні та реально сприйняті складові центрального образу вірша – першого дня весни.

Як бачимо, поезія Корнелія Ірода демонструє романтичний тип художнього світовідображення, про що свідчить орієнтування автора на українські

народні традиції та вірування. Весна – символ кохання, буяння, молодості, веселощів, оновлення. У поезіях збірки простежуємо міфопоетичне, від- фольклорне трактування цього образу.

Персоніфікований образ весни зустрічаємо в однойменному творі, де ліричний суб'єкт готується до зустрічі у весільному танці з царівною-Весною. Схоже трактування спостерігаємо і в поезії В. Пачовського «Весна моя несла печаль...»:

*Не сонце стрінув я в глуші,
А райдужну царівну –
Вона збудила у душі
Весну мою розспівну* [Пачовський 1933, с. 125].

Вірш автора «Вечірньої молитви» ритмічний, плинний, все в природі немов оживає з приходом весни. Наростання почуття, градацію емоційно-експресивного значення підкреслює наскрізна анафора. Стилистична фігура слугує тут акцентом, що ниткою проводить образні картини пробудження весняної пори: «щоб ліс, не дай бог, задрімав», «щоб місяць ніч всю крокував», «щоб квіти зразу у вінець, танцюючи, сплелись», «щоб з неба впали всі зірки у молоду траву», «щоб п'яний бук з берізкою на кручі обнялись» [Ірод 1973, с. 17–19].

У вірші «Заграю я в лист горіховий...» об'єкт кохання ліричного героя накладається на образ Весни, витоки авторського розуміння якого віднаходимо в українській казково-міфологічній традиції, де «народ створив чудовий образ цієї пори року у вигляді гарної молоді дівчини з вінком квітів на голові» [Жайворонок, 2006, с. 80]. Спорідненим із Іродовим є й образ коханої в ліриці Михайла Небиляка, де інтимне почуття та поетична модель жіночості зливаються в єдиний художній концепт дівчини-Весни:

*Ти спиш в цю ніч, як те дитя в пелені,
і на твоїм обличчі краса
цвіте, як клеч, як яблуні зелені,
і як весна премудра, мабуть та* [Небиляк 1990, с. 46].

У Корнелія Ірода:

*Так хочеться в коси єдині,
що пахнуть цвітами дібров,
лугами, де мак червоніє,
і шепотом хвойних лісів, –
поставити квітку-любов!* [Ірод 1973, с. 21].

Автор вдається до символічних орнітонімів для увиразнення емоційно-настроєвої палітри твору. Ліричний персонаж, немов синичка, «і кличе, й благає із гілки / запізнену свою весну...» [Ірод 1973, с. 20]. Образ синиці в ліриці митця має фольклорну генезу, її спів здавна віщував настання тепла, прихід весни. Цей птах у народній уяві є символом добра та весни. Весна ж іменується лебідкою відповідно до народнопісенної традиції й утворює символіку безмежного кохання, вірності та чистоти.

Завдяки мозаїчному, фрагментарному способу творення образного поетичного малюнка в уяві реципієнта цілком стирається розмежування структурних компонентів багатовимірного образу Весни, який, у підсумку, набуває домінантного значення – «кохана».

Улюблений образ К. Ірода – ніч як утілення тужливих станів («і упала з неба ненадійно / ніч

глуха і чорна, наче сум...» [Ірод 1973, с. 80]), як асоціативна паралель із коханою («Чорнобрива ніч васильком пахне, / мов твоя розплетена коса...» [Ірод 1973, с. 28]). «Нічні» мотиви також вказують на романтичний тип художнього світовідчуття автора й зближують його поетичний світ із творчістю Теофіля Ребошапки, де ніч функціонує як інтимний хронотопний символ, пов'язаний із мотивами кохання та рідного краю:

*Коли лягаю горілиць
на груди ночі,
бачу серед сузір'їв
твоє обличчя.
Падуть,
запалюючись у серці,
буковинські зорі* [Ребошапка 1986, с. 68].

К. Ірод вдається до поетизації структурних компонентів цього макросимволу: зорепаду («Ось нічка шовкова узор вишиває / та інколи з голки по зірці паде...» [Ірод 1973, с. 87], «Капають зорі на полонину» [Ірод 1973, с. 45], «тихо у небі / зорі конають / і капають / в серце моє...» [Ірод 1973, с. 91]); нічного неба («А зірки тремтять на небесній тарілці» [Ірод 1973, с. 66]); зірок («З неба капають зорі-сльозинки» [Ірод 1973, с. 45], «Глибоко в небі світиться терен... / Він – мов очі твої золоті» [Ірод 1973, с. 32]); місяця («місяць, золота монета ночі» [Ірод 1973, с. 22], «Вже місяць щербатий поринув у хмари» [Ірод 1973, с. 30], «де місяць, мов олень, пасе» [Ірод 1973, с. 45]).

Прикметою ліричного світу Корнелія Ірода є фольклоризм, під яким розуміємо, за визначенням В. Погребенника, «явище ідейно-художнього входження фольклору у літературу та функціонування його компонентів чи й певних засад на всіх рівнях авторського твору, врешті як естетичний результат застосування письменником народнопоетичних принципів, різних форм (від наслідування і до перетворення) “роботи” митця з фольклором» [Погребенник 2018, с. 51].

Своєрідної авторської інтерпретації в ліриці К. Ірода зазнає такий жанр календарно-обрядової творчості українського народу, як веснянка. За словником-довідником «Знаки української етнокультури», це «народнообрядова веснянка хорова пісня, в якій оспівується пробудження природи, кохання, надії на врожай і т. ін.» [Жайворонок 2006, с. 81]. Різновидом веснянок є гайвки – твори усної народної словесності, які супроводжували обрядові дійства, святкування, що відбувались у лісах, галях чи біля водоймищ.

Алюзію на цей жанр українського фольклору вбачаємо в рядках поезії «Веснянка», у якій письменник майстерно витворює авторський міфопоетичний простір миті народження «русявої весни» шляхом накладання кількох шарів: містичного топосу місця – «таємного дрімучого гайку» та опівнічного часу – «час на межі двох діб, який відповідає 12 годинам ночі; за народними віруваннями, опівночі нечиста сила має найбільшу силу» [Жайворонок 2006, с. 453].

В. Погребенник, досліджуючи фольклоризм української модерної поезії XX століття, наводить

декілька типів входження авторів у фольклор: художню стилізацію, розвиток фольклорних мотто та індивідуальну емоційно-естетичну трансформацію пісенних прототипів [Погребенник 2018, с. 52]. У творчості Корнелія Ірода простежуємо усі наведені типи творчого контактування.

Ілюстрацією цього явища може слугувати поезія «Стара пісня», джерелом якої стала українська народна пісня «Гуцулка Ксеня». Уже заголовок вірша настроює читача на те, що в основі твору – усім відомий пісенний сюжет та мотив. Поезія починається ремінісценцією: «Полюбив, кажуть, гуцул Оксанку / й про любов на трембіті їй грав...» [Ірод 1973, с. 58]. Письменник розгорнув та домислив образ незнайомки, яку таємно кохав гуцул. Авторська трансформація народнопісенного мотиву пісні-зразка покликана увиразнити причину недоволеності між закоханими. За композицією, твір має дві фінальні частини: перша – завершальна складова осмисленої пісні: «“Зрадив той гуцул, що грав на трембіті...” / Й, плачучи, зникла між сосни густі...» [Ірод 1973, с. 59], друга – втілює характерне для автора життєствердне бачення буття:

*Правда? не правда? що в пісні співали,
шумлять про це ще лиш сосни старі...
Інший гуцул теж любить Оксанку,
він не розлюбить нізащо її!* [Ірод 1973, с. 59].

Поезію «Весняна пісня» розпочинає народне повір'я – «Якщо маєш гроші, коли вперше кує зозуля, весь рік матимеш» [Ірод 1973, с. 79], що є моментом розвитку власнеавторського мотиву: кохання цінніше за будь-які матеріальні цінності. Корнелій Ірод майстерно поєднує тут відразу дві форми відфольклорної комунікації: художню стилізацію, що простежується на рівні використання версифікаційних можливостей коломийки (парокситонне римування, строфічна побудова, комічне забарвлення) та розвиток мотто.

Літня пора в уяві автора, на протигагу мрійливій, неквапній весні, стрімка, швидкоплинна. Це втілення самого часу, мінливості життя, яке людина щомиті наздоганяє:

*Ось літо! Тільки – блим! –
мелькнуло житом у степи
це босе літо навмання...* [Ірод 1973, с. 42].

У поезії «Там, де літо, червоними розами пахне...» пристрасне почуття любові, через образ «єдиних у світі губок», асоціюється з трояндовим цвітом. Кільцева композиція вірша виконує кілька функцій: вона акцентує емоційний стан ліричного героя, підкреслює неминучу повторюваність буяння кохання влітку та створює відчуття циклічності всіх процесів.

В аналізованій збірці почуття любові розкривається всеосяжно, охоплюючи його різноманітні прояви. Авторське розуміння цієї філософської категорії найповніше репрезентує поезія «Вечірня молитва». Саме до найбільшої любові молиться ліричний суб'єкт, підносячи її таким чином у категорію божества, що має безмірну силу:

*Любов моя, найбільша в світі,
я знаю, що у тебе сила є,*

тобі молюсь я: ти щодночі

у сні коханий образ покажи [Ірод 1973, с. 11].

На асоціативно-образному рівні поет витворює цілісний обшир індивідуально-авторських, притаманних цьому почуттю властивостей: чорноокість, весняність, сонячність, мрійливість. Помічаємо співзвучність цього вірша К. Ірода з твором Д. Павличка «Живу, як той гірський потік...», де любов втілює безмежну, вічну і відроджувальну силу:

Та відновляється в мені

Невигасна й воскресна

Мого кохання чистота,

Як та блакить небесна [Павличко 1998, с. 9].

А. Тимофеев слушно вважає, що «з прадавніх часів спільними для міфології, релігії й мистецтва стають значення гармонії, досконалості, спокою, божественної чистоти, а також щастя і кохання, які закріплюються як символічні значення за блакитним (синім) кольором» [Тимофеев 2010, с. 182].

Цей колоратив виконує домінуючу роль у творенні образної структури поезії Корнелія Ірода «Обніми мене, кохана...», де привертають увагу рядки: «Обніми мене, кохана, / синьо, як весна...» [Ірод 1973, с. 50]. Семантика вжитої кольороназви додає специфічно авторського відтінку до розуміння поняття «весна» («весна асоціюється з радістю, здійсненням бажань, добрими сподіваннями, молодим коханням» [Жайворонок 2006, с. 80]. Вдало підібраний епітет конкретизує значення лексеми, романтизує усталену модель трактування образу. Синій колір асоціюється зі спокоєм, ідилією, але також із смутком, печаллю. Це колір неба, тож він набуває і додаткових значень «безконечний, безмежний».

Як зауважує Н. Шимків, «поєднуючись із іменниками, які називають абстрактні поняття, епітет синій зазнає складних семантичних зрушень» [Шимків 2006, с. 18]. Так, мовна конструкція Корнелія Ірода «синьо, як весна» значно посилює семантику лексеми «весна», додаючи їй значення вимріяного ідеалу, безмежного обшару.

У віршах збірки носієм психологічних станів, душевних переживань та яскравих емоційних замальовок виступає колір, який, поряд із звуком, посилює враження несприйняття, адже, як підкреслює дослідниця Леслава Кореновська, письменник-імпресіоніст за допомогою символів «відтворює звукове чи зорове враження, які в делікатний спосіб передають миттєву емоцію, почуття чи переживання героя» [Korenowska 2023, с. 2].

Синтетизм сприйняття світу яскраво демонструє поезія «Психологія моменту», у якій К. Ірод досягає майстерності у відтворенні багатоплановості доволішньої дійсності засобами музики та живопису:

Навколо

природа розложила

свій оркестр барв.

Сьогодні

вітер жовтий,

небо червоне,

душа зелена [Ірод 1973, с. 100].

Динаміки асоціативно-образного бачення пейзажної замальовки митець досягає засобом створення архітектонічного малюнка з допомогою використання прийому енжамбеману, що слугує експресивно-акцентуаційним засобом творення настроєвого враження змінності, плинності природи. Своєрідним рушійним компонентом багатомірності малюнку виступає синестезійна метафора «оркестр барв». Цей полімодальний образ увиразнює авторське бачення природи як яскравого, несподіваного, барвистого компоненту світобудови.

Висновки. У поетичному доробку Корнелія Ірода провідне місце посідає інтимна та пейзажно-настроява лірика. Його поетичний світогляд характеризується романтичним способом мислення і формується на перетині індивідуально-екзистенційних

переживань і фольклорно-міфопоетичних мотивів, що надає текстам глибини, символічної багатозначності та виразного емоційного забарвлення.

Автор органічно влітає у свою творчість народнописенну традицію, відтворюючи її мелодику, образність і ритміку, що підсилює ефект ліричної сповідальності. Визначальною рисою його поезії є відтворення внутрішнього світу ліричного героя, зануреного в рефлексії над сутністю кохання та життя. К. Ірод майстерно розкриває тонкі душевні порухи, опоестизовуючи почуття як сакральну категорію.

Таким чином, поетичний світ Корнелія Ірода вирізняється поєднанням романтичного світовідчуття, міфопоетичних і народнописених традицій та глибокого психологізму, що дає підстави розглядати його лірику як вагоме явище української поезії Румунії.

Література

1. Антофійчук В. Корнелій Ірод як прозаїк. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філологія*. Вип. 26–27. 2022. С. 11–19.
2. Антофійчук В. Творчий універсум Корнелія Ірода: до 85-річчя письменника. *Наш голос*. № 338–339. 2022. С. 4–5.
3. Василюк Л. Українська поезія Румунії другої половини ХХ ст. (тематично-жанрові та стильові особливості): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к-та філол. наук: спец. 10.01.01 – українська література. Київ, 2001. 19 с.
4. Жайворонок В. Знаки української етнокультури: словник-довідник. Київ: Довіра, 2006. 703 с.
5. Ірод К. Вечірня молитва. Бухарест: Критеріон, 1973. 109 с.
6. Костенко Л. Триста поезій. Вибрані вірші. Київ: А-ба-ба-га-ла-мага, 2023.
7. Мигайчук Є. «Босоніж по Чумацькому шляху...». *Ірод К. «Вечірня молитва»*. Бухарест: Критеріон, 1973. С. 5–10.
8. Михайлюк М. Слово про слово: Думки про українську поезію з Румунії. Бухарест: Критеріон, 1983. 187 с.
9. Небиляк М. Неспокій весни. Бухарест: Критеріон, 1990. 87 с.
10. Носенко Т. Корнелій Ірод – український письменник Румунії (феномен творчості). *Слово і час*. № 10. 2019. С. 90–100.
11. Павличко Д. Золоте ябко. Київ: Основи, 1998. 207 с.
12. Пачовський В. Розсипані перли. Перемишль: Краса і сила, 1933. 142 с.
13. Погребенник В. Фольклоризм української модерної поезії початку ХХ століття (творчість М. Філянського, М. Жука, О. Кобця і М. Коваленка). *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова*. Серія 8. Філологічні науки (мовознавство та літературознавство). Вип. 10. 2018. С. 50–58.
14. Ребошапка Т. Крила мовчання. Бухарест: Критеріон, 1986. 78 с.
15. Тімофєєв А. Символіка блакиті в українській літературі 1910–1930-х років: монографія. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. 212 с.
16. Ткачук С. Корнелій Ірод. *Обрії*. Бухарест: Критеріон, 1982. С. 111–113.
17. Шимків Н. Семантико-стилістична характеристика колірних епітетів у ліриці поетів «Празької школи». *Наукові записки Інституту журналістики*. Т. 25. Київ, 2006. С. 16–22.
18. Korenowska Lesława. Імпресіонізм у поезії Любова Долик. *ТЕКА КОМ. POL.-UKR. ZWIĄZ. KULT*, 2023. С. 1–16.

References

1. Antofiihuk V. (2022) Kornelii Irod yak prozaik [Corneliy Irod as a novelist]. *Visnyk Mariupolskoho derzhavnoho universytetu. Seriya: Filolohiia*. Vyp. 26–27. S. 11–19 [in Ukrainian].
2. Antofiihuk V. (2022) Tvorchyi universum Korneliia Iroda: do 85-richchia pysmennyka [The creative universe of Cornelius Herod: to the writer's 85th birthday]. *Nash holos*. № 338–339. S. 4–5 [in Ukrainian].
3. Vasylyk L. (2001) Ukrainska poeziia Rumunii druhoi polovyny XX st. (tematychno-zhanrovi ta stylovi osoblyvosti): avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia k-ta filol. nauk: spets. 10.01.01 – ukrainska literatura [Ukrainian poetry in Romania in the second half of the 20th century (thematic, genre and stylistic features). PhD the author's abstract: 10.01.01. – the Ukrainian Literature]. Kyiv. 19 s. [in Ukrainian].
4. Zhaivoronok V. (2006) Znaky ukrainskoi etnokultury: slovnyk-dovidnyk [Signs of Ukrainian ethnoculture: dictionary-reference]. Kyiv: Dovira. 703 s. [in Ukrainian].
5. Irod K. (1973) Vechirnia molytva [Evening Prayer]. Bukharest: Kryterion. 109 s. [in Ukrainian].

6. Kostenko L. (2023) Trysta poezii. Vybrani virshi [Three hundred poems. Selected poems]. K.: A-BA-BA-HA-LA-MA-HA. 416 s. [in Ukrainian].
7. Myhaichuk Ye. (1973) «Bosonizh po Chumatskomu shliakhu...» [«Barefoot on the Milky Way...»]. Irod K. «*Vechirnia molytva*». Bukharest: Kryterion. S. 5–10 [in Ukrainian].
8. Mykhailiuk M. (1983) Slovo pro slovo: Dumky pro ukrainsku poeziiu z Rumunii [Word about word: Thoughts on Ukrainian poetry from Romania]. Bukharest: Kryterion. 187 s. [in Ukrainian].
9. Nebyliak M. (1990) Nespokii vesny [Restlessness of spring]. Bukharest: Kryterion. 87 s. [in Ukrainian].
10. Nosenko T. (2019) Kornelii Irod – ukrainskyi pysmennyk Rumunii (fenomen tvorchosti) [Corneliu Irod – Ukrainian Writer from Romania (Creative Work Overview)]. *Slovo i chas*. № 10. S. 90–100 [in Ukrainian].
11. Pavlychko D. (1998) Zolote yabko [Golden apple]. Kyiv: Osnovy. 207 s. [in Ukrainian].
12. Pachovskyi V. (1933) Rozsypani perly [Scattered pearls]. Peremysyl: Krasa i syla. 142 s. [in Ukrainian].
13. Pohrebennyk V. (2018) Folklorizm ukrainskoi modernoi poezii pochatku KhKh stolittia (tvorchist M. Filianskoho, M. Zhuka, O. Kobtsia i M. Kovalenka) [Folklorism of Ukrainian modern poetry of the early 20th century (the work of M. Filyansky, M. Zhuk, O. Kobets and M. Kovalenko)]. *Naukovyi chasopys NPU im. M. P. Drahomanova*. Serii 8. Filolohichni nauky (movoznavstvo ta literaturoznavstvo). Vyp. 10. S. 50–58 [in Ukrainian].
14. Reboshapka T. (1986) Kryla movchannia [Wings of silence]. Bukharest: Kryterion. 78 s. [in Ukrainian].
15. Timofeiev A. (2010) Symvolika blaktyi v ukrainskii literaturi 1910–1930-kh rokiv: monohrafiia [The symbolism of blue in Ukrainian literature of the 1910s–1930s: monograph]. Kamianets-Podilskyi: Kamianets-Podilskyi natsionalnyi universytet imeni Ivana Ohienka. 212 s. [in Ukrainian].
16. Tkachuk S. (1982) Kornelii Irod [Cornelius Herod]. *Obrii*. Bukharest: Kryterion. S. 111–113 [in Ukrainian].
17. Shymkiv N. (2006) Semantyko-stylistychna kharakterystyka kolirnykh epitativ u lirytsi poetiv «Prazkoi shkoly» [Semantic and stylistic characteristics of color epithets in the lyrics of poets of the «Prague School»]. *Naukovi zapysky Instytutu zhurnalistyky*. T. 25. Kyiv. S. 16–22 [in Ukrainian].
18. Korenowska Lesława. (2023) Impresionizm u poezii Liubovi Dolyk [Impressionism in the poetry of Lyubov Dolyk]. *TEKA KOM. POL.-UKR. ZWIĄZ. KULT.* S. 1–16 [in Ukrainian].

“COME TO ME, MY BELOVED SPRING...” : THE LOVE MOTIF IN THE CORNELIIY IROD’S LYRICS

Abstract. The article examines the poetic work of Corneliu Irod, one of the brightest representatives of the Ukrainian literary process in Romania. Attention is paid to the analysis of his poetry collection «Evening Prayer» (1973), which played a significant role in the development of Ukrainian poetry in Romania. It is determined that the lyrics of C. Irod are distinguished by their originality, exhibiting special lyricism and emotional richness.

Despite the positive reviews of scholars V. Antofychuk and T. Nosenko, articles of literary figures and critics E. Myhaichuk, M. Mykhailiuk, S. Tkachuk, poetry remains the least studied layer of the artistic heritage of Corneliu Irod. His lyrics deserve attention for the later assessment and understanding of what is a holistic phenomenon of art that matured on the soil of the original Ukrainian literature of Romania.

The purpose of the article is to analyze intimate and landscape-inspired lyrics as dominant planes of the poetic heritage of Corneliu Irod.

The objective of the study is to trace the motives of Corneliu Irod’s lyrics; to consider the symbolic spectrum of the artist’s poems on the theme of love; to find out the features of folklore in the intimate poems of the collection «Evening Prayer»; to determine the poetic signs of the artist’s poetic voice.

The study highlights the main motifs of C. Irod’s lyrics: the motif of love is a pervasive one, as well as philosophical reflections on the fluidity of life, the connection between man and nature, and autobiographical elements. Particular attention is paid to the poeticization of the seasons as a reflection of the emotional states of the lyrical hero. It analyzes how the poet uses images of nature in his works, embodying such features of the individual author’s writing style as symbolism and mythopoetics.

The poetry of Corneliu Irod demonstrates a romantic type of artistic world reflection, which is also indicated by the folklorism of the artist’s intimate verses, the rootedness of his work in the folk song tradition.

The scientific exploration also examined the symbolism of individual color names in the poetry of the author of «Evening Prayer». The features of the embodiment in poetic texts of the poet’s favorite image – night as a macrosymbol, realized in several structural components – are illustrated.

The article emphasizes the need for further study of the work of Corneliu Irod as an important phenomenon in the Ukrainian literature of Romania. The proposed study contributes to a better understanding of his creative heritage, outlines his place in the literary process and allows us to trace the relationship with the traditions of Ukrainian poetry in general.

Keywords: Corneliu Irod, Ukrainian literature of Romania, motif, intimate lyrics, folklorism.

© Куштан М., 2025 р.

Марина Куштан – аспірантка кафедри української літератури Ужгородського національного університету, асистент кафедри української літератури Ужгородського національного університету, Ужгород, Україна; marina.kushtan0@gmail.com; <https://orcid.org/0009-0008-6198-0619>

Maryna Kushtan – Postgraduate Student of the Ukrainian Literature Department, Uzhhorod National University, Assistant of the Ukrainian Literature Department, Uzhhorod National University, Uzhhorod, Ukraine; marina.kushtan0@gmail.com; <https://orcid.org/0009-0008-6198-0619>